

R1.0 - Feed Safety Management Systems Requirements

Wersja PL: 1 marca 2021

Indeks

WITAMY.....	5
1. ZAKRES DOKUMENTU	5
2. ODNOŚNIKI NORMATYWNE.....	6
3. TERMINY I DEFINICJE	7
4. KONTEKST FIRMY CERTYFIKOWANEJ GMP+	8
4.1. ZGODNOŚĆ Z PRZEPISAMI PRAWA PASZOWEGO I Z NINIEJSZYM STANDARDEM	8
4.2. ZROZUMIENIE POTRZEB I OCZEKIWAŃ ZAINTERESOWANYCH STRON	8
4.3. OKREŚLENIE ZAKRESU FEED SAFETY MANAGEMENT SYSTEM.....	9
4.4. FEED SAFETY MANAGEMENT SYSTEM.....	10
5. PRZYWÓDZTWO	11
5.1. PRZYWÓDZTWO I ZAANGAŻOWANIE	11
5.2. POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA PASZ.....	11
5.2.1. Ustanowienie polityki bezpieczeństwa pasz	11
5.2.2. Informowanie o polityce bezpieczeństwa pasz	12
5.3. ROLE ORGANIZACYJNE, OBOWIĄZKI I UPRAWNIENIA.....	12
5.3.1. Obowiązki i Uprawnienia Zarządu firmy.....	12
5.3.2. Obowiązki Kierownika Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz.....	12
5.3.3. Obowiązki Zespołu Zatwierdzającego	13
5.3.4. Obowiązki wszystkich zaangażowanych osób	13
6. PLANOWANIE.....	14
6.1. CELE FEED SAFETY MANAGEMENT SYSTEM I SPOSOBY ICH OSIĄGNIĘCIA	14
6.2. PLANOWANIE ZMIAN	14
7. WSPARCIE.....	15
7.1. ZASOBY.....	15
7.1.1. Informacje ogólne.....	15
7.1.2. Ludzie	15
7.1.3. Infrastruktura	15
7.1.4. Środowisko pracy.....	16
7.1.5. Zarządzanie współpracą z dostawcami	16
7.2. KOMPETENCJE.....	17
7.3. ŚWIADOMOŚĆ.....	17
7.4. KOMUNIKACJA	18
7.4.1. Informacje ogólne.....	18
7.4.2. Komunikacja zewnętrzna.....	18
7.4.3. Komunikacja wewnętrzna	19
7.5. INFORMACJE UDOKUMENTOWANE	19

7.5.1. Informacje ogólne	19
7.5.2. Tworzenie i aktualizowanie	19
7.5.3. Kontrola informacji udokumentowanych	20
8. FUNKCJONOWANIE	21
8.1. PLANOWANIE I KONTROLA FUNKCJONOWANIA.....	21
8.2. PROGRAMY WYMOGÓW WSTĘPNYCH (PWW).....	21
8.3. SYSTEM ŚLEDZENIA.....	22
8.4. GOTOWOŚĆ NA WYPADEK SYTUACJI WYJĄTKOWEJ.....	23
8.4.1. Informacje ogólne	23
8.4.2. Postępowanie w Sytuacji Zagrożenia i Incydentów	23
8.5. KONTROLA ZAGROŻEŃ.....	23
8.5.1. Wstępne kroki umożliwiające analizę zagrożeń	23
8.5.1.1. Charakterystyka składników	23
8.5.1.2. Charakterystyka produktów końcowych	24
8.5.1.3. Zamierzone użycie	24
8.5.1.4. Schematy przepływów i opis procesów	25
8.5.1.4.1. <i>Przygotowanie schematów przepływów</i>	25
8.5.1.4.2. <i>Przygotowanie planu pomieszczeń</i>	25
8.5.1.4.3. <i>Potwierdzenie schematów przepływów i planu pomieszczeń na miejscu</i>	25
8.5.2. Analiza zagrożeń	26
8.5.2.1. Identyfikacja zagrożeń	26
8.5.2.2. Ocena ryzyka	26
8.5.2.3. Ustanowienie Krytycznych Punktów Kontroli (KPK)	27
8.5.3. Kontrola KPK	27
8.5.3.1. Określenie limitów bezpieczeństwa pasz dla KPK	27
8.5.3.2. Monitorowanie KPK	28
8.6. ZATWIERDZENIE I WERYFIKACJA.....	29
8.6.1. Zatwierdzenie	29
8.6.2. Weryfikacja	29
8.6.2.1. Weryfikacja planu HACCP	29
8.6.2.2. Analiza wyników działań weryfikacyjnych	30
8.7. KONTROLA NIEZGODNOŚCI W PRODUKTACH I PROCESACH.....	30
8.7.1. Zdefiniowanie Korekt i Działań naprawczych	30
8.7.2. Postępowanie z produktami potencjalnie niebezpiecznymi	30
8.7.2.1. Informacje ogólne	30
8.7.2.2. Ocena produktów potencjalnie niebezpiecznych	30
8.7.2.3. Zagospodarowanie produktów niezgodnych	31
8.7.2.4. Wycofanie / Odwołanie	32
9. OCENA FUNKCJONOWANIA FSMS	33
9.1. MONITORING, POMIARY, ANALIZY I OCENA.....	33
9.1.1. Informacje Ogólne	33
9.1.2. Analizy i Ocena	33

9.2.	AUDYT WEWNĘTRZNY	34
9.3.	PRZEGLĄD SYSTEMU ZARZĄDZANIA.....	35
9.3.1.	Informacje ogólne	35
9.3.2.	Wkład do przeglądu systemu zarządzania	35
9.3.3.	Wyniki przeglądu systemu zarządzania	35
10.	DOSKONALENIE	36
10.1.	NIEZGODNOŚĆ I DZIAŁANIA NAPRAWCZE.....	36
10.2.	CIĄGŁE DOSKONALENIE	36
10.3.	AKTUALIZACJA FSMS.....	37

Witamy

GMP+ Feed Certification scheme pomaga Ci w zapewnianiu bezpieczeństwa pasz na całym świecie. Poprzez dostosowanie do wymogów ustanowionych przez GMP+ International, razem ze Wspólnotą GMP+, chcemy umożliwić Ci uzyskanie potrzebnej certyfikacji pasz. Prosimy zapoznać się uważnie z informacjami zawartymi w tym dokumencie.

Let's make this work together!

1. Zakres dokumentu

Ten dokument umożliwia firmom realizację celów w zakresie bezpieczeństwa pasz. Określa on wymogi dla Feed Safety Management System (FSMS) (tj. Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Pasz), dzięki któremu firmy mogą dostarczać bezpieczne produkty i usługi paszowe.

Wszystkie wymogi przedstawione w tym standardzie są wymogami ogólnymi, obowiązującymi wszystkie firmy działające w łańcuchu paszowym, niezależnie od ich wielkości i stopnia kompleksowości. Są to zarówno firmy produkujące dodatki paszowe, materiały paszowe, premiksy, mieszanki paszowe czy karmę dla zwierząt domowych, jak i firmy zajmujące się handlem tymi produktami, bądź transportem drogowym lub kolejowym.

Dokument ten umożliwia każdej firmie, w tym także niewielkim przedsiębiorstwom, ustanowienie solidnego i wiarygodnego Feed Safety Management System. Ponadto, w celu spełnienia wymogów tego standardu można korzystać z zasobów wewnętrznych i/lub zewnętrznych.

Dokument ten (razem ze Specyfikacjami Technicznymi) stanowi część modułu GMP+ FSA. Firma, która wykaże zgodność z wymogami tego standardu, może otrzymać certyfikat GMP+ FSA od jednostki certyfikującej.

Struktura dokumentów (Scheme) dla firm

2. Odnośniki normatywne

Niektóre z wymogów przedstawionych w dokumencie Feed Safety Management Systems Requirements zawierają odnośniki do Specyfikacji Technicznych GMP+ (Technical Specifications – TS). Specyfikacje Techniczne objaśniają w sposób bardziej szczegółowy konkretne elementy Feed Safety Management Systems Requirements i należy je traktować jako część normatywną modułu GMP+ FSA.

Ponadto niektóre Specyfikacje Techniczne stanowią dodatek do niniejszego dokumentu (Feed Safety Management Systems Requirements). Te Specyfikacje Techniczne muszą również być traktowane jak normatywna część modułu GMP+FSA.

3. Terminy i definicje

Patrz F 0.2 *Lista definicji*.

4. Kontekst firmy certyfikowanej GMP+

Każda firma certyfikowana GMP+ stanowi część globalnego łańcucha żywnościowo-paszowego. Firma certyfikowana musi więc mieć pełną świadomość swojej pozycji. Odnosi się to zarówno do lokalizacji, w których firma prowadzi swoją działalność paszową, jak również do rynków, na które wprowadza swoje produkty zabezpieczone GMP+ FSA.

4.1. Zgodność z Przepisami prawa paszowego i z niniejszym Standardem

Firma certyfikowana musi stosować się do obowiązujących przepisów prawa paszowego. Dotyczy to przepisów:

- a) kraju, w którym firma certyfikowana ma siedzibę;
- b) kraju, w którym pasza jest wprowadzana na rynek;
- c) firma certyfikowana musi również stosować się do odpowiednich rozdziałów niniejszego standardu.

Jeśli standard nie określa środków kontroli dla konkretnej sytuacji, wówczas obowiązkiem firmy certyfikowanej GMP+ jest ustanowienie i wdrożenie dodatkowych środków kontroli na podstawie analizy HACCP, zgodnie z opisem zawartym w Rozdziale 8.

W każdym z powyższych przypadków firmy certyfikowane GMP+ zobowiązane są przestrzegać najbardziej restrykcyjnego z wymogów.

4.2. Zrozumienie Potrzeb i Oczekiwań zainteresowanych stron

Firma certyfikowana musi zagwarantować zdolność stałego dostarczania produktów i usług spełniających wymogi niniejszego standardu. Firma musi zatem określić:

- a) strony zainteresowane, które są istotne dla Feed Safety Management System (FSMS); oraz
- b) potrzeby tych istotnych dla FSMS zainteresowanych stron.

Wskazówka:

Istnieje szerokie spektrum zainteresowanych stron, które należy wziąć pod uwagę w kontekście GMP+ Feed Safety Management System. Pomocne może być stworzenie ich dokładnej listy. Zainteresowanymi stronami mogą być dostawcy, klienci, wynajmowani przewoźnicy oraz dostawcy takich usług, jak kontrola szkodników, czyszczenie silosów i zbiorników, firmy portowe, systemy certyfikacji, władze portowe.

4.3. Określenie zakresu Feed Safety Management System

Firma certyfikowana GMP+ musi ująć w swoim Feed Safety Management System (FSMS) wszystkie rodzaje działalności, procesy, produkty oraz usługi, za które jest odpowiedzialna.

Firma certyfikowana musi określić zakres FSMS wyszczególniając:

- a) wszystkie rodzaje swojej działalności, procesy, produkty oraz usługi związane z paszami. Obejmuje to również działalności, procesy, produkty i usługi wykonywane przez strony trzecie lub dla stron trzecich;
- b) które z tych działalności, procesów, produktów lub usług podlegają certyfikacji GMP+.

Z certyfikacji GMP+ można wyłączyć:

- 1) wszelkie rodzaje działalności, procesy, produkty i usługi związane z karmą dla zwierząt domowych;
  - 2) niektóre części produkcji. Te części muszą być zabezpieczone w ramach innego systemu certyfikacji, który jest akceptowany w module GMP+ Feed Safety Assurance (patrz TS 1.2 *Zakupy*), przy czym certyfikacja musi obejmować całość produkcji.
  - 3) działalność związaną z handlem;
  - 4) działalność związaną z przechowywaniem i transportem;
- c) wszystkie lokalizacje - niezależnie od tego, czy są własnością firmy, czy też nie - łącznie z właściwymi lokalizacjami administracyjnymi.
- d) Inne rodzaje działalności (paszowe oraz niemające związku z paszami), procesy, produkty lub usługi opisane w punkcie b), które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz. Firma certyfikowana musi zapewnić, że takie rodzaje działalności, procesy, produkty lub usługi nie mają negatywnego wpływu na bezpieczeństwo pasz. Musi to również zostać poparte analizą HACCP, zgodnie z opisem w Rozdziale 8.
- e) Przy ustalaniu zakresu firma certyfikowana musi zawsze wziąć pod uwagę wymogi, o których mowa w § 4.1 i § 4.2.

Dostęp do wszystkich rodzajów działalności mogących potencjalnie wpływać na bezpieczeństwo pasz musi być zapewniony podczas audytu. Opis zakresu musi być dostępny w postaci informacji udokumentowanych i musi być aktualizowany.

Wskazówka:

Jest to złożone zagadnienie. Dobrym punktem wyjścia do zapoznania się z rodzajami działalności, które mogą podlegać certyfikacji GMP+ jest dokument „Gdzie zaczyna się certyfikacja GMP+?”. Powyżej wspomniano o „działalnościach i/lub produktach, które nie są związane z paszami”. Chodzi tu na przykład o przechowywanie paliw, maszyn rolniczych, drewna. Nie są one bezpośrednio zaangażowane w procesy paszowe, ale mogą potencjalnie mieć negatywny wpływ na bezpieczeństwo pasz.

4.4. Feed Safety Management System

Firma certyfikowana musi opracować, wdrożyć, utrzymywać, aktualizować i stale doskonalić swój Feed Safety Management System (System Zarządzania Bezpieczeństwem Pasz), zgodnie z wymogami standardów GMP+. Należy zwrócić szczególną uwagę na poszczególne procesy (i powiązania pomiędzy nimi). Twój Feed Safety Management System musi kontrolować procesy w Twojej firmie, jak również powiązania pomiędzy tymi procesami.

Jeśli przy wprowadzaniu Feed Safety Management System korzystasz z materiałów zewnętrznych, opracowanych poza firmą, musisz upewnić się, w oparciu o przeprowadzoną ocenę, że materiały te są dostosowane do potrzeb Twojego własnego Feed Safety Management System.

Wskazówka:

Materiałem zewnętrznym, opracowanym poza firmą może być na przykład część lub całość podręcznika jakości (tzw. księgi jakości), przygotowanego przez konsultanta, analiza HACCP lub Kodeks Dobrej Praktyki opracowany na przykład przez zrzeszenie branżowe. Można tu także zaliczyć podstawowe oceny ryzyka oferowane przez GMP+ International i stanowiące część Feed Support Products.

5. Przywództwo

5.1. Przywództwo i Zaangażowanie

Zarząd firmy certyfikowanej GMP+ musi wykazywać swoją wiodącą rolę i zaangażowanie w odniesieniu do Feed Safety Management System (FSMS) poprzez:

- a) zagwarantowanie ustanowienia polityki bezpieczeństwa pasz i określenia celów;
- b) zagwarantowanie włączenia wymogów FSMS w procesy biznesowe organizacji;
- c) zagwarantowanie dostępności wszystkich zasobów niezbędnych do zapewnienia zgodności z FSMS;
- d) informowanie o istotnym znaczeniu efektywnego FSMS oraz konieczności stosowania się do wymogów FSMS oraz do wymogów dotyczących bezpieczeństwa pasz uzgodnionych z klientem;
- e) zagwarantowanie przeprowadzania oceny i utrzymywania FSMS w celu osiągnięcia zamierzonych rezultatów;
- f) kierowanie i wspieranie pracowników w przyczynianiu się do efektywności FSMS;
- g) promowanie ciągłego doskonalenia;
- h) wspieranie innych istotnych dla FSMS menadżerów, aby wykazać ich przywództwo w tych obszarach FSMS, za które są odpowiedzialni.

5.2. Polityka bezpieczeństwa pasz

5.2.1. Ustanowienie polityki bezpieczeństwa pasz

Zarząd firmy musi opracować, wdrożyć i utrzymywać politykę bezpieczeństwa pasz, która:

- a) zapewnia zaangażowanie w przestrzeganie wymogów tego modułu GMP+ FSA;
- b) jest dostosowana do celów i kontekstu organizacji;
- c) określa ramy dla ustalania i weryfikacji celów FSMS, zgodnie z opisem w Rozdziale 6;
- d) zawiera zobowiązanie do przestrzegania obowiązujących wymogów bezpieczeństwa pasz, w tym krajowych i międzynarodowych przepisów prawa oraz wymogów dotyczących bezpieczeństwa pasz uzgodnionych z klientem;
- e) reguluje komunikację wewnętrzną i zewnętrzną;
- f) zawiera zobowiązanie do ciągłego doskonalenia FSMS;
- g) uwzględnia potrzebę zapewnienia odpowiednich kompetencji w zakresie bezpieczeństwa pasz.

5.2.2. Informowanie o polityce bezpieczeństwa pasz

Polityka bezpieczeństwa pasz musi być:

- a) dostępna i aktualizowana, jako informacja udokumentowana;
- b) komunikowana, zrozumiana i stosowana na wszystkich poziomach organizacji.
- c) dostępna w odpowiednim zakresie dla stron, których dotyczy.

5.3. Role organizacyjne, Obowiązki i Uprawnienia

5.3.1. Obowiązki i Uprawnienia Zarządu firmy

Zarząd firmy musi zagwarantować, że obowiązki i uprawnienia dla osób pełniących istotne funkcje zostały przydzielone, ogłoszone i przyjęte do wiadomości wewnątrz organizacji. Ostateczna odpowiedzialność za Feed Safety Management System spoczywa jednak na zarządzie.

Zarząd musi przydzielić obowiązki i uprawnienia obejmujące:

- a) zagwarantowanie, że FSMS odpowiada wymogom określonym w niniejszym dokumencie;
- b) składanie zarządowi raportów dotyczących funkcjonowania i wszelkich potrzeb usprawnienia FSMS;
- c) powołanie Zespołu(-ów) do spraw Bezpieczeństwa Pasz oraz jego Kierownika(-ów). Jeśli istnieje więcej niż jeden Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz, należy wyznaczyć również koordynatora;
- d) powołanie Zespołu(-ów) Zatwierdzającego(-ych) oraz jego Kierownika(-ów). Jeśli istnieje więcej niż jeden Zespół Zatwierdzający, należy powołać również koordynatora;
- e) wyznaczenie osób mających określone obowiązki i nadanie im uprawnień do inicjowania oraz dokumentowania działań.

5.3.2. Obowiązki Kierownika Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz

Kierownik Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz jest odpowiedzialny za:

- a) zapewnienie opracowania, wdrożenia, utrzymania i aktualizowania FSMS (w tym Planu kontroli zagrożeń opisanego w § 8.5);
- b) kierowanie i organizowanie pracy Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz;
- c) zapewnienie odpowiednich szkoleń i kompetencji członków Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz. (§ 7.2);
- d) składanie zarządowi firmy raportów dotyczących efektywności i właściwego dostosowania FSMS oraz wskazywanie wszelkich potrzeb ulepszeń;
- e) koordynację postępu prac i prawidłowego wprowadzania i utrzymywania FSMS w przypadku istnienia więcej niż jednego Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz.

+ Wskazówka:

Niektórzy członkowie personelu mogą pełnić kilka funkcji w Zespole ds. Bezpieczeństwa Pasz. Można także korzystać z zasobów spoza firmy. Jednak to Zarząd ponosi zawsze ostateczną odpowiedzialność za FSMS.

5.3.3. Obowiązki Zespołu Zatwierdzającego

Zarząd firmy musi powołać Zespół Zatwierdzający. Członkowie Zespołu ds. Bezpieczeństwa Pasz mogą być także członkami Zespołu Zatwierdzającego, lecz Zespół Zatwierdzający musi mieć przynajmniej jednego niezależnego członka, aby zapobiec wywieraniu niewłaściwego wpływu na pracę Zespołu. Jeśli nie jest to możliwe, zarząd może odstąpić od tego wymogu, pod warunkiem przedstawienia odpowiedniego uzasadnienia. Osoby zaangażowane w proces zatwierdzania oraz działania przez nie prowadzone muszą być wyraźnie wskazane i opisane w dokumentacji.

5.3.4. Obowiązki wszystkich zaangażowanych osób

Wszystkie osoby w firmie certyfikowanej GMP+ muszą zostać zobowiązane do zgłaszania potencjalnych i faktycznie występujących problemów dotyczących FSMS osobie lub osobom wyznaczonym lub pełniącym odpowiednie funkcje.

6. Planowanie

6.1. Cele Feed Safety Management System i sposoby ich osiągnięcia

Firma certyfikowana GMP+ musi określić cele FSMS dla odpowiednich funkcji i szczebli w organizacji.

Cele FSMS muszą być:

- a) spójne z polityką bezpieczeństwa pasz;
- b) mierzalne;
- c) zgodne z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami dotyczącymi bezpieczeństwa pasz, tak jak to opisano w Rozdziale 4;
- d) monitorowane i weryfikowane;
- e) komunikowane;
- f) podtrzymywane lub aktualizowane zależnie od potrzeb.

Firma certyfikowana musi posiadać informacje udokumentowane dotyczące celów FSMS.

Wskazówka:

Gdy po raz pierwszy planujesz, w jaki sposób Twoja firma ma osiągnąć ustalone cele, dobrze jest, aby plan projektu uwzględniał:

- co należy zrobić?
- jakie zasoby będą do tego niezbędne?
- kto będzie odpowiedzialny?
- kiedy będzie to ukończone?
- w jaki sposób ocenić rezultaty?

6.2. Planowanie zmian

Jeśli firma certyfikowana uzna, że należy dokonać zmian związanych z bezpieczeństwem pasz, musi ona wziąć pod uwagę:

- a) cel zmian i ich możliwe konsekwencje;
- b) utrzymanie integralności FSMS;
- c) dostępność zasobów;
- d) przydzielenie lub przesunięcie obowiązków i uprawnień.

7. Wsparcie

7.1. Zasoby

7.1.1. Informacje ogólne

Firma certyfikowana musi określić i zapewnić zasoby niezbędne do opracowania, wdrożenia, utrzymania, aktualizowania i ciągłego doskonalenia FSMS. Firma certyfikowana musi uwzględnić:

- a) możliwości – i wszelkie ograniczenia – istniejących zasobów wewnętrznych;
- b) zapotrzebowanie na zasoby zewnętrzne.

Wskazówka:

Przez „zasoby” należy tutaj rozumieć ludzi, infrastrukturę, środowisko pracy oraz inne rzeczy, które są potrzebne do ustanowienia sprawnego Feed Safety Management System.

7.1.2. Ludzie

Firma certyfikowana musi zapewnić, że osoby, którym powierza się obowiązek obsługi i utrzymania efektywnego FSMS posiadają odpowiednie kompetencje. Kompetencje te powinny być poparte dowodami w formie informacji udokumentowanych.

Jeśli w opracowywaniu, wdrażaniu, obsługiwaniu lub ocenie FSMS pomagają eksperci zewnętrzni, należy to udokumentować i zachować dowody w postaci umów lub kontraktów określających ich kompetencje, obowiązki i uprawnienia.

7.1.3. Infrastruktura

Firma certyfikowana musi zapewnić zasoby umożliwiające określenie, ustanowienie i utrzymanie infrastruktury potrzebnej do osiągnięcia zgodności z wymogami FSMS. Taka infrastruktura może obejmować:

- a) obiekty (np. strefy produkcji i przechowywania, ładownie);
- b) urządzenia (w tym sprzęt i oprogramowanie);
- c) technologie informacyjne i komunikacyjne.

Uwaga: Więcej szczegółów – Patrz TS 1.1 Program Wymogów Wstępnych, Rozdział 1 Infrastruktura.

7.1.4. Środowisko pracy

Firma certyfikowana musi określić, zapewnić i utrzymywać zasoby potrzebne do ustanowienia, zarządzania i utrzymywania środowiska pracy pozwalającego na zachowanie zgodności z wymogami FSMS.

Wskazówka:

Odpowiednie środowisko pracy może być kombinacją czynników ludzkich i fizycznych (należy wziąć pod uwagę na przykład takie czynniki jak temperatura, ciepło, wilgotność, przepływ powietrza, higiena, hałas).

Uwaga: Więcej szczegółów – Patrz TS 1.1 Program Wymogów Wstępnych Rozdział 2 Konserwacja.

7.1.5. Zarządzanie współpracą z dostawcami

Firma certyfikowana musi:

- a) ustanowić i stosować kryteria oceny, wyboru, monitorowania wyników oraz ponownej oceny zewnętrznych dostawców procesów, produktów i/lub usług, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz. Kryteria te muszą być oparte na analizie zagrożeń (patrz Rozdział 8). Muszą też zostać spełnione przynajmniej wymogi wymienione poniżej. Firma certyfikowana ma obowiązek nabywać procesy, produkty i/lub usługi od dostawców, którzy są:
  1. certyfikowani GMP+ FSA, lub
  2. certyfikowani w ramach innego akceptowanego standardu, lub
  3. zabezpieczani przez firmę certyfikowaną poprzez warunki zawarte w procedurze gatekeepera. Szczegółowe wymogi znajdują się w TS 1.2 *Zakupy*.
- b) zapewnić odpowiednie przekazanie wymogów dostawcy(-om) zewnętrznemu(-ym).
- c) zagwarantować, że dostarczane z zewnątrz procesy, produkty i/lub usługi nie wpływają negatywnie na zdolność firmy certyfikowanej do ciągłego zachowania zgodności z wymogami FSMS.

Produkowane lub kupowane materiały paszowe muszą być wymienione w dokumencie TS 1.3 *Lista produktów*. Nie dotyczy to materiałów paszowych, które są przetwarzane jedynie w paszach dla zwierząt niewykorzystywanych do produkcji żywności. Produkty, których nie wolno używać w paszach, są wymienione w TS 1.4 *Produkty i paliwa zabronione*.

Należy zachować informacje udokumentowane dotyczące powyższych działań, jak również wszelkich innych niezbędnych działań, wynikających z ocen i ponownych ocen dostawców.

Wskazówka:

Gdy mówimy o "dostawcach zewnętrznymi", rozumiemy przez to wszystkie procesy, produkty i usługi, które kupujesz od dostawców i wykorzystujesz przy produkcji i/lub dostawach pasz zabezpieczonych GMP+. Oznacza to również dostawców surowców, weterynaryjnych produktów leczniczych, środków czystości oraz usługi podzlecane, takie jak zwalczanie szkodników czy konserwacja.

Dokumenty wsparcia S 9.3 *Explanation of GMP+ feed chain* i S 9.7 *How to execute supplier assessments* są bardzo przydatne i zawierają więcej informacji.

7.2. Kompetencje

Firma certyfikowana musi:

- a) jasno opisać, w jaki sposób organizuje swój personel w związku z FSMS;
- b) określić niezbędne kompetencje osób, w tym podwykonawców zewnętrznych, wykonujących pod jej kontrolą prace mające wpływ na zapewnianie bezpieczeństwa pasz i efektywność FSMS;
- c) zapewnić, aby te osoby – w tym Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz oraz osoby odpowiedzialne za funkcjonowanie planu kontroli zagrożeń - posiadały odpowiednie kompetencje dzięki właściwemu wykształceniu, szkoleniom i/lub doświadczeniu;
- d) zapewnić, aby Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz miał wielodyscyplinarną wiedzę i doświadczenie w opracowywaniu i wdrażaniu FSMS, obejmującą (lecz nie ograniczającą się do) m.in. produkty, procesy, urządzenia oraz zagrożenia dla żywności i pasz występujące w organizacji i objęte zakresem FSMS;
- e) jeśli zachodzi potrzeba, podjąć działania niezbędne do pozyskania potrzebnych kompetencji oraz przeprowadzać ocenę podejmowanych działań;
- f) zachowywać właściwe informacje udokumentowane, jako dowody odpowiednich kompetencji.

+ Wskazówka:

W przypadku „działań w celu pozyskania niezbędnych kompetencji”, należy wziąć pod uwagę własnych pracowników, którzy mogą mieć odpowiednie wykształcenie, lub ukończyli odpowiednie szkolenia czy kursy. Jeśli wewnątrz firmy nie ma odpowiedniej wiedzy, należy rozważyć wynajęcie lub zatrudnienie osób posiadających taką wiedzę.

7.3. Świadomość

Firma certyfikowana musi zagwarantować, że wszystkie istotne osoby wykonujące prace pod jej nadzorem są świadome:

- a) polityki bezpieczeństwa pasz;
- b) celów FSMS związanych z ich zadaniami;
- c) swojego indywidualnego wkładu w efektywność FSMS, w tym korzyści wynikających z poprawy funkcjonowania systemu bezpieczeństwa pasz;
- d) skutków niespełniania wymogów FSMS.

7.4. Komunikacja

7.4.1. Informacje ogólne

Firma certyfikowana musi określić zasady komunikacji dotyczącej FSMS wewnątrz i na zewnątrz organizacji, w tym:

- a) co firma będzie komunikować;
- b) kiedy należy komunikować;
- c) komu firma będzie komunikować;
- d) w jaki sposób komunikować;
- e) kto komunikuje.

Firma certyfikowana musi zapewnić, że wymóg skutecznej komunikacji jest zrozumiały dla wszystkich osób, których działania mają wpływ na bezpieczeństwo pasz.

7.4.2. Komunikacja zewnętrzna

Firma certyfikowana musi zagwarantować, że na zewnątrz firmy przekazywane są wystarczające informacje na temat bezpieczeństwa pasz. Firma certyfikowana musi opracować, wdrożyć i utrzymywać efektywną komunikację dotyczącą bezpieczeństwa pasz z:

- a) dostawcami produktów i usług, wykonawcami i klientami w odniesieniu do:
  - 1) informacji o produkcie umożliwiających prawidłową obsługę, prezentację, przechowywanie, przygotowanie, dystrybucję oraz wykorzystywanie produktu w łańcuchu paszowym;
  - 2) statusu GMP+ FSA pasz i usług. (Patrz TS 1.8 *Oznakowanie*, gdzie znajdują się wymagania szczegółowe);
  - 3) zidentyfikowanych zagrożeń dla bezpieczeństwa pasz, które muszą być kontrolowane przez inne organizacje w łańcuchu paszowym;
  - 4) uzgodnień kontraktowych, zapytań i zamówień, łącznie z ich zmianami;
  - 5) informacji zwrotnych – w tym reklamacji;
  - 6) niespełniania / przekroczenia standardów lub innych nieprawidłowości / niezgodności (patrz § 8.4 *Gotowość na wypadek sytuacji wyjątkowej*).
- b) organami ustawowymi i regulacyjnymi;
- c) innymi organizacjami, które mogą odczuwać skutki lub mają wpływ na efektywność lub aktualizację FSMS.

Dowody wszelkiej komunikacji zewnętrznej należy zachowywać w pliku z informacjami udokumentowanymi.

Wskazówka:

Warto wiedzieć, że Jednostkę Certyfikującą danej firmy certyfikowanej uważa się również za wykonawcę.

7.4.3. Komunikacja wewnętrzna

Firma certyfikowana musi opracować, wdrożyć i utrzymywać skuteczne rozwiązania służące komunikowaniu zagadnień mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz.

Aby utrzymać efektywność FSMS, firma certyfikowana musi na zapewnić, że Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz jest na bieżąco informowany o zmianach, które mogą wpływać na bezpieczeństwo pasz.

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi uwzględniać te informacje przy aktualizowaniu FSMS (§ 4.4 i §10.3).

Zarząd firmy jest odpowiedzialny za włączenie istotnych informacji jako wkładu w przegląd zarządzania. (§9.3).

7.5. Informacje udokumentowane

7.5.1. Informacje ogólne

Feed Safety Management System firmy certyfikowanej musi zawierać:

- a) informacje udokumentowane dotyczące polityki bezpieczeństwa pasz i celów bezpieczeństwa pasz;
- b) informacje udokumentowane wymagane przez standard GMP+;
- c) informacje udokumentowane uznane przez firmę certyfikowaną za niezbędne dla efektywności FSMS;
- d) wszystkie odpowiednie informacje udokumentowane wymagane przez przepisy prawa krajowego i międzynarodowego oraz przez klientów;
- e) informacje udokumentowane dotyczące zakresu FSMS (Rozdział 4).

Wskazówka:

Ilość informacji udokumentowanych, które firma certyfikowana włącza do FSMS, może różnić się zależnie od rodzaju organizacji. Wynika to z szeregu przyczyn, takich jak:

- wielkość organizacji i rodzaj jej działalności, procesów, produktów i usług;
- złożoność procesów i interakcje między nimi;
- kompetencje personelu.

7.5.2. Tworzenie i aktualizowanie

Przy tworzeniu i aktualizowaniu informacji udokumentowanych firma certyfikowana musi zapewnić odpowiednie:

- a) identyfikację (np. tytuł, data, autor, numer referencyjny);
- b) format (np. język, wersja oprogramowania, grafika) i medium (np. papier, forma elektroniczna);
- c) przeglądy i zatwierdzenie pod kątem dostosowania i adekwatności informacji.

7.5.3. Kontrola informacji udokumentowanych

Informacje udokumentowane wymagane przez FSMS i przez niniejszy dokument GMP+ muszą być kontrolowane, aby zapewnić, że:

- a) są one dostępne i przydatne do wykorzystania w razie potrzeby, w odpowiednim miejscu i czasie;
- b) są właściwie zabezpieczone (np. przed naruszeniem poufności, niewłaściwym wykorzystaniem lub utratą integralności).

Dla celów kontroli informacji udokumentowanych firma certyfikowana musi uwzględnić następujące elementy, w zależności od przypadku:

- c) dystrybucję, dostęp, wyszukiwanie i wykorzystywanie;
- d) przechowywanie i zabezpieczenie, w tym zabezpieczenie czytelności;
- e) kontrolę zmian (np. kontrola wersji);
- f) przechowywanie i usuwanie. Informacje udokumentowane należy przechowywać przynajmniej przez trzy lata, chyba że obowiązujące przepisy prawa paszowego lub inne regulacje wymagają dłuższego okresu przechowywania.

Informacje udokumentowane pochodzące z zewnątrz - uznane przez firmę certyfikowaną za niezbędne dla planowania i funkcjonowania FSMS - muszą być odpowiednio identyfikowane i kontrolowane. Informacje udokumentowane przechowywane jako dowody zgodności należy chronić przed niezamierzonym dokonaniem w nich zmian.

8. Funkcjonowanie

8.1. Planowanie i Kontrola funkcjonowania

Firma certyfikowana GMP+ musi zaplanować, wdrożyć, kontrolować, utrzymywać i aktualizować procesy niezbędne dla spełnienia wymogów służących wytwarzaniu bezpiecznych produktów paszowych, poprzez:

- a) ustanowienie kryteriów dla takich procesów;
- b) wdrożenie kontroli procesów zgodnie z tymi kryteriami;
- c) przechowywanie informacji udokumentowanych w zakresie niezbędnym do wykazania, że procesy przebiegały zgodnie z planem.

Firma certyfikowana musi kontrolować planowe zmiany oraz skutki niezamierzonych zmian, jak również podejmować działania w celu ograniczenia wszelkich niepożądanych wpływów.

Firma certyfikowana musi zapewnić kontrolę nad procesami podzlecanymi (patrz § 4.3).

8.2. Programy Wymogów Wstępnych (PWW)

Firma certyfikowana musi ustanowić, wdrożyć, utrzymywać i aktualizować Programy Wymogów Wstępnych (PWW), aby zapobiegać i/lub ograniczać ryzyko zanieczyszczenia (w tym zagrożenia dla bezpieczeństwa pasz) produktów, procesu przetwarzania produktu i środowiska pracy.

Programy Wymogów Wstępnych (PWW) muszą być:

- a) dostosowane do organizacji i jej kontekstu w odniesieniu do bezpieczeństwa pasz;
- b) dostosowane do skali i rodzaju działalności oraz rodzaju wytwarzanych, przechowywanych i/lub transportowanych produktów;
- c) wdrożone w całej organizacji, jako program ogólny lub jako program mający zastosowanie do konkretnego produktu lub procesu;
- d) zatwierdzone przez Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz.

Przy wyborze i/lub ustanawianiu Programów Wymogów Wstępnych (PWW) firma certyfikowana musi ustalić jakie są obowiązujące regulacje dotyczące bezpieczeństwa pasz oraz wymogi klientów (patrz Rozdział 4).

Przy opracowywaniu Programów Wymogów Wstępnych (PWW) firma certyfikowana musi wziąć pod uwagę:

- a) konstrukcję oraz układ budynków i powiązanej infrastruktury;
- b) układ pomieszczeń, w tym podział na strefy, obszar roboczy oraz pomieszczenia socjalne;
- c) dopływ powietrza, wody, energii i innych mediów;
- d) kontrolę szkodników, utylizację odpadów i ścieków oraz usługi dodatkowe;

- e) przystosowanie urządzeń oraz możliwość ich czyszczenia i konserwacji;
- f) środki zapobiegające skażeniu krzyżowemu;
- g) czyszczenie i dezynfekcję;
- h) higienę osobistą;
- i) informacje o produkcie/świadomość konsumentką;
- j) inne właściwe czynniki.

Programy Wymogów Wstępnych (PWW) muszą być zgodne przynajmniej z TS 1.1 *Program Wymogów Wstępnych*. Firma certyfikowana odpowiada za właściwy dobór obowiązujących wymogów.

Wybór, ustanowienie, stosowany monitoring oraz weryfikacja Programów Wymogów Wstępnych (PWW) muszą zostać zapisane w informacjach udokumentowanych.

8.3. System śledzenia

Należy zapewnić możliwość śledzenia (tj. identyfikowalność) wszystkich produktów mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz (zarówno zabezpieczonych GMP+ FSA, jak i niezabezpieczonych GMP+ FSA), na wszystkich etapach ich produkcji, przetwarzania i dystrybucji. System śledzenia musi umożliwiać jednoznaczną identyfikację, poczynając od materiałów przychodzących od dostawców, aż do pierwszego etapu na drodze dystrybucji produktu końcowego.

Więcej szczegółów – patrz TS 1.1 Program Wymogów Wstępnych Rozdział 10 System śledzenia

Wymagane informacje muszą być dostępne dla GMP+ International oraz właściwych władz w ciągu 4 godzin, chyba że władze ustanowiły krótszy czas.

Informacje udokumentowane stanowiące dowody w systemie śledzenia muszą być przechowywane przez określony czas, zgodnie z § 7.5. Firma certyfikowana GMP+ musi weryfikować efektywność systemu śledzenia.

Jeśli firma certyfikowana jest właścicielem towaru, próby pasz przychodzących i/lub wychodzących należy pobierać zgodnie z ST 1.6 *Pobieranie prób*. Próby z paszy przychodzącej i wychodzącej należy pobierać, jeśli jest ona wysyłana w innej formie niż została przyjęta. Próby muszą być dostępne dla właściwych władz. Firma certyfikowana może zawierać pisemne umowy ze stronami trzecimi na pobieranie i przechowywanie prób.

Wskazówka 1:

Bardzo przydatny jest dokument GMP+ D2.4 Guideline for Traceability (Wskazówki dla śledzenia drogi produktu), zawierający więcej informacji o tym, jak ustanowić wewnętrzną procedurę śledzenia.

Wskazówka 2:

Podany powyżej okres 4 godzin oznacza, że gdy firma certyfikowana otrzyma prośbę o dostarczenie wymaganych informacji, ma ona maksymalnie 4 (kolejne) godziny od momentu otrzymania prośby na ich dostarczenie.

8.4. Gotowość na Wypadek Sytuacji Wyjątkowej

8.4.1. Informacje ogólne

Zarząd firmy musi zapewnić wdrożenie procedur reagowania w sytuacji potencjalnego zagrożenia lub wystąpienia incydentów, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz oraz dostosować te procedury do roli organizacji w łańcuchu paszowym.

Należy opracować i utrzymywać informacje udokumentowane dotyczące postępowania w przypadku wystąpienia takich sytuacji lub incydentów.

8.4.2. Postępowanie w Sytuacji Zagrożenia i Incydentów

Firma certyfikowana musi:

- a) reagować na wystąpienie sytuacji zagrożenia oraz na incydenty poprzez:
  - 1) właściwą identyfikację obowiązujących wymogów ustawowych i regulacji;
  - 2) komunikację wewnętrzną;
  - 3) komunikację zewnętrzną (np. z dostawcami, klientami, właściwymi organami władzy, mediami);
- b) podjąć działania w celu ograniczenia skutków sytuacji zagrożenia, stosownie do skali zagrożenia lub incydentu i ich możliwego wpływu na bezpieczeństwo pasz (patrz § 8.9.4);
- c) sprawdzić i, jeśli zachodzi taka potrzeba, zaktualizować informacje udokumentowane po wystąpieniu incydentu, sytuacji zagrożenia lub po przeprowadzeniu symulacji.

Uwaga: Przykładami sytuacji zagrożenia, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo pasz i/lub produkcji są: klęski żywiołowe, wypadki w lokalnym środowisku, bioterroryzm, wypadki w miejscu pracy, zagrożenia dla zdrowia publicznego oraz inne wypadki, np. przerwy w dostawach podstawowych usług, takich jak woda, elektryczność lub chłodzenie.

8.5. Kontrola Zagrożeń

8.5.1. Wstępne kroki umożliwiające analizę zagrożeń

8.5.1.1. Charakterystyka składników

Firma certyfikowana GMP+ musi zachowywać informacje udokumentowane dotyczące wszystkich materiałów paszowych, dodatków paszowych i substancji pomocniczych w przetwarzaniu w zakresie niezbędnym do identyfikacji zagrożeń i przeprowadzenia oceny ryzyka (patrz § 8.5.2.2). Należy dokumentować następujące informacje:

- a) cechy mikrobiologiczne, chemiczne i fizyczne;
- b) skład składników paszowych, w tym dodatków i substancji pomocniczych w przetwarzaniu;
- c) źródło (np. zwierzęce, mineralne, roślinne, fermentacyjne itd.);
- d) miejsce pochodzenia;
- e) metoda produkcji;
- f) opakowanie, sposób dostawy;
- g) warunki przechowywania i okres przydatności;

- h) przygotowywanie i/lub postępowanie przed użyciem lub przetworzeniem;
- i) limity bezpieczeństwa pasz dla składników paszowych, dodatków paszowych i substancji pomocniczych w przetwarzaniu (TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz*);
- j) wymogi przepisów prawa (patrz § 4.1).
- k) nazwa produktu lub podobna identyfikacja.

8.5.1.2. Charakterystyka produktów końcowych

Firma certyfikowana musi zachowywać informacje udokumentowane dotyczące charakterystyki produktów końcowych, w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia oceny ryzyka (patrz § 8.5.2.2). Należy dokumentować następujące informacje:

- a) nazwa produktu lub podobna identyfikacja;
- b) skład paszy: składniki i użyte substancje pomocnicze (łącznie z dodatkami paszowymi i substancjami pomocniczymi w przetwarzaniu);
- c) cechy biologiczne, chemiczne i fizyczne;
- d) warunki przechowywania oraz okres przydatności;
- e) opakowanie;
- f) oznakowanie dotyczące bezpieczeństwa pasz i/lub instrukcje postępowania, przygotowania i zamierzonego użycia;
- g) sposób dystrybucji i dostawy;
- h) wymogi przepisów prawa (patrz § 4.1);
- i) limity bezpieczeństwa dla paszy (ST 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz*).

8.5.1.3. Zamierzone użycie

Zamierzone użycie produktu musi być wzięte pod uwagę oraz zachowane jako informacja udokumentowana w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia oceny ryzyka (patrz § 8.5.2.2.). Należy dokumentować następujące informacje:

- a) zamierzone użycie;
- b) instrukcje przygotowania;
- c) instrukcje skarmiania (jeśli to potrzebne, łącznie z okresem odstawienia);
- d) warunki przechowywania i okres przydatności;
- e) warunki dotyczące transportu i miejsca dostawy;
- f) okres przydatności;
- g) wymagane prawem informacje, które należy umieścić na opakowaniu i/lub w dokumentach towarzyszących;
- h) dające się przewidzieć niewłaściwe postępowanie lub niewłaściwe użycie produktu.

Wskazówka:

Przykładem takiego niewłaściwego użycia jest podanie owcom produktów paszowych z wysoką zawartością miedzi, przeznaczonych dla kóz lub innych zwierząt gospodarskich. Pasa z wysoką zawartością miedzi jest trująca dla owiec. Jest to jedna z najbardziej powszechnych przyczyn zatrucia u tych zwierząt.

8.5.1.4. Schematy przepływów i opis procesów

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi opracować, zachować i aktualizować schematy przepływów i plan pomieszczeń jako informacje udokumentowane dla każdej paszy (grupy pasz) lub składnika paszowego (grupy składników).

Przeprowadzając analizę zagrożeń należy wykorzystać schematy przepływów jako narzędzie do identyfikacji i oceny zagrożeń dla bezpieczeństwa pasz.

Wskazówka:

Możesz tworzyć grupy produktów. Gdy stworzysz takie grupy, powinieneś łączyć produkty o takich samych cechach charakterystycznych, wytwarzane przy użyciu podobnych procesów. Tworząc grupy produktów upewnij się, że nie zostały pominięte ryzyka specyficzne dla pojedynczych produktów.

8.5.1.4.1. *Przygotowanie schematów przepływów*

Schematy przepływów muszą być czytelne, dokładne i szczegółowe w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie analizy zagrożeń.

Schematy przepływów muszą, stosownie do sytuacji, zawierać następujące informacje:

- a) przedstawienie wszystkich pojedynczych kroków w sekwencji procesu (od zakupu do dostawy), zwrotów od klientów i odpadów, które mogą powstawać podczas procesu;
- b) wszystkie procesy podzlecane;
- c) miejsca, gdzie surowce, składniki, substancje pomocnicze w przetwarzaniu, materiały opakowaniowe, media i produkty pośrednie wchodzi do przepływu;
- d) miejsca, gdzie odbywa się ponowne przetworzenie lub recykling;
- e) miejsca, gdzie wytwarzane są produkty końcowe, produkty pośrednie, produkty uboczne i odpady.

8.5.1.4.2. *Przygotowanie planu pomieszczeń*

Tam, gdzie to potrzebne, na planie pomieszczeń należy przedstawić całą infrastrukturę firmy, uwzględniając:

- a) jednostki produkcyjne, miejsca przechowywania i pomieszczenia socjalne;
- b) maszyny i urządzenia;
- c) drogę przepływu paszy i surowców przez organizację, aby uwidocznic wszystkie miejsca, w których może dochodzić do skażenia krzyżowego.

8.5.1.4.3. *Potwierdzenie schematów przepływów i planu pomieszczeń na miejscu*

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi potwierdzić na miejscu poprawność schematów przepływów i planu pomieszczeń, a tam, gdzie to konieczne, dokonać ich aktualizacji oraz zachować schematy przepływów i plan pomieszczeń jako informacje udokumentowane.

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz może przekazać te zadania Zespołowi Zatwierdzającemu lub innej wyznaczonej osobie mającej odpowiednią wiedzę na temat procesu(-ów) oraz systemu HACCP.

8.5.2. Analiza zagrożeń

8.5.2.1. Identyfikacja zagrożeń

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi zidentyfikować i udokumentować wszystkie zagrożenia dla bezpieczeństwa pasz, które mogą mieć negatywny wpływ na bezpieczeństwo produktu, procesu lub na środowisko procesu.

Identyfikacja musi opierać się na:

- a) wstępnych informacjach i danych zebranych zgodnie z poprzednimi krokami HACCP (§ 8.5.1);
- b) doświadczeniu;
- c) informacjach wewnętrznych i zewnętrznych obejmujących w możliwie największym stopniu dane epidemiologiczne, naukowe i inne dane historyczne;
- d) informacjach z łańcucha paszowego o zagrożeniach bezpieczeństwa pasz dotyczących bezpieczeństwa produktów końcowych, produktów pośrednich oraz paszy i żywności w momencie konsumpcji;
- e) wymogach ustawowych i regulacjach;
- f) podstawowych ocenach ryzyka z Feed Support Products (FSP);
- g) arkuszach danych (fact sheets) dla substancji niepożądanych i produktów wymienionych w Feed Support Products (FSP).

Zagrożenia muszą być analizowane dostatecznie szczegółowo, aby umożliwić ocenę ryzyka i dobór odpowiednich środków kontroli.

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi zidentyfikować etap lub etapy, na których każde z zagrożeń dla pasz może być obecne, pojawiać się, wzrastać lub utrzymywać się. Przykładami takich etapów są: przyjęcie surowców, przetwarzanie, dystrybucja i dostawa.

Przy identyfikowaniu zagrożeń należy uwzględnić:

- a) etap poprzedzający oraz następujący w łańcuchu paszowym;
- b) wszystkie etapy ze schematu przepływów;
- c) urządzenia wykorzystywane w procesie, media/usługi, środowisko procesu oraz osoby.

Dla każdego zagrożenia Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz ustala i odnotowuje również limit bezpieczeństwa pasz tak, aby zachować zgodność przynajmniej z ustawowymi limitami bezpieczeństwa pasz oraz z limitami określonymi w TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz*.

8.5.2.2. Ocena ryzyka

Dla każdego zidentyfikowanego zagrożenia bezpieczeństwa pasz Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi przeprowadzić ocenę ryzyka, aby określić, czy zapobieganie lub ograniczenie danego zagrożenia do dopuszczalnego poziomu jest kluczowe dla przetwarzania bezpiecznej paszy.

Firma certyfikowana musi ocenić każde zagrożenie bezpieczeństwa pasz pod kątem:

- a) prawdopodobieństwa wystąpienia w produkcie końcowym przed zastosowaniem środków kontroli;
- b) istotności jego negatywnego wpływu na zdrowie przy zamierzonym użyciu.

Zastosowana metodologia musi zostać opisana, a wyniki oceny ryzyka należy zachować jako informacje udokumentowane.

 Wskazówka:

Dokumentie wsparcia S 9.4 *Applying HACCP assessment* znajduje się użyteczny przykład metodologii oceny ryzyka. Przeprowadzając ocenę ryzyka firmy certyfikowane mogą skorzystać z tej metodologii lub posłużyć się inną.

8.5.2.3. Ustanowienie Krytycznych Punktów Kontroli (KPK)

Na podstawie oceny ryzyka Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi dobrać odpowiedni środek kontroli lub kombinację środków kontroli, w celu zapobiegania zidentyfikowanym istotnym zagrożeniom bezpieczeństwa pasz lub ograniczenia ich do poziomów zgodnych z limitami bezpieczeństwa pasz.

Dla każdego środka kontroli Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi określić, czy dany środek kontroli jest ostatecznym środkiem w procesie kontrolowania zagrożenia. Jeśli tak, wówczas określa się go mianem Krytycznego Punktu Kontroli (KPK). Uzasadnienie dla ustanowienia Krytycznego Punktu Kontroli należy udokumentować.

Proces decyzyjny i wyniki selekcji, jak również kategoryzacja środków kontroli muszą zostać zachowane, jako informacje udokumentowane.

 Wskazówka:

Przy wyznaczaniu Krytycznych Punktów Kontroli (KPK) można również posłużyć się drzewem decyzyjnym, zgodnie z objaśnieniami w dokumencie wsparcia S 9.4 *Applying HACCP assessment*

8.5.3. Kontrola KPK

8.5.3.1. Określenie limitów bezpieczeństwa pasz dla KPK

Aby ustalić, czy środek kontroli jest skuteczny, Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi określić dla każdego Krytycznego Punktu Kontroli (KPK):

- a) jakie parametry muszą być mierzone, analizowane lub obserwowane; oraz
- b) jakie limity bezpieczeństwa pasz mają zastosowanie do tych parametrów.

Określając limity bezpieczeństwa pasz firma certyfikowana musi:

- c) zapewnić identyfikację wszystkich wymogów ustawowych i regulacyjnych;

- d) zagwarantować identyfikację obowiązujących limitów bezpieczeństwa pasz zgodnie z modułem GMP+ FSA (TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz*);
- e) uwzględnić zamierzone użycie produktów końcowych;
- f) uwzględnić wszelkie inne istotne informacje.

Uzasadnienie wyboru przez firmę certyfikowaną poszczególnych limitów bezpieczeństwa pasz należy zachować jako informacje udokumentowane.

Jeśli dla danego rodzaju paszy przepisy prawa lub GMP+ nie określiły limitów bezpieczeństwa, firmy certyfikowane mają obowiązek określenia tych limitów w swoich opracowaniach HACCP. Analiza ta musi opierać się na literaturze naukowej, informacjach z sektora itp.

Jeśli dla danego rodzaju paszy istnieje zarówno limit bezpieczeństwa pasz ustanowiony prawem, jak i limit określony przez GMP+, należy zastosować limit bardziej rygorystyczny.

8.5.3.2. Monitorowanie KPK

W każdym z KPK należy ustanowić plan monitoringu dla każdego ze środków kontroli lub dla kombinacji środków kontroli, w celu wykrycia wszelkich odstępstw od limitów bezpieczeństwa pasz. System ten musi uwzględniać wszystkie planowe pomiary dotyczące limitów bezpieczeństwa pasz.

Plan monitoringu musi składać się z informacji udokumentowanych, w tym:

- a) pomiarów lub obserwacji zapewniających wyniki w odpowiednim czasie;
- b) metod pobierania prób;
- c) częstotliwości pobierania prób;
- d) obowiązków i uprawnień związanych z pobieraniem prób;
- e) metod monitoringu i wykorzystywanego sprzętu;
- f) metod kalibracji lub równoważnych metod weryfikacji rzetelności pomiarów lub obserwacji;
- g) częstotliwości monitoringu;
- h) wyników monitoringu;
- i) obowiązków i uprawnień związanych z monitoringiem;
- j) obowiązków i uprawnień związanych z oceną wyników monitoringu.

W przypadku każdego z KPK metoda i częstotliwość monitoringu muszą umożliwiać, najszybciej jak to możliwe, wykrycie wszelkich odstępstw od limitów bezpieczeństwa pasz, aby umożliwić szybkie odseparowanie produktu i jego ocenę.

Firma certyfikowana musi zapewnić właściwą identyfikację i przechowywanie prób pobranych dla celów monitoringu przez odpowiedni czas, określony w TS 1.6 *Pobieranie prób*. Próby referencyjne należy zachowywać i udostępniać właściwym władzom. Firma certyfikowana może zawierać umowy ze stronami trzecimi na pobieranie i przechowywanie prób.

Plan monitoringu musi być zgodny przynajmniej z TS 1.7 *Monitoring*. Firma certyfikowana musi uzasadnić wybór struktury planu monitoringu.

Metody monitoringu muszą umożliwiać osiągnięcie zaplanowanych rezultatów. Jeśli pomiary i monitoring odbywają się w drodze analiz, muszą one być przeprowadzane przez zatwierdzone laboratorium. Patrz TS 1.2 *Zakupy*.

8.6. Zatwierdzenie i Weryfikacja

8.6.1. Zatwierdzenie

Zespół Zatwierdzający (patrz § 5.3.3) musi zatwierdzić plan HACCP przed jego wdrożeniem oraz po każdej wprowadzonej zmianie. Celem zatwierdzenia jest zagwarantowanie, że Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz określił zagrożenia w sposób kompletny i prawidłowy oraz że zagrożenia te są skutecznie kontrolowane przy pomocy zaproponowanych środków kontroli, planu monitoringu i działań naprawczych.

Gdy wyniki zatwierdzenia wykażą, że środek kontrolny lub środki kontroli nie zapewniają kontroli w zamierzonym stopniu, Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi zmodyfikować i ocenić na nowo dany środek lub środki kontroli, bądź kombinację środków kontroli.

Zespół Zatwierdzający musi zachować, jako informacje udokumentowane, metodologię zatwierdzenia i dowody na skuteczność środków kontroli w zapewnianiu zamierzonego stopnia kontroli.

Wskazówka:

Warto pamiętać, że "modyfikacja" może również oznaczać zmiany w środkach kontroli i/lub zmiany technologii wytwarzania surowców, właściwości produktów końcowych, metod dystrybucji oraz zamierzonego użycia produktów końcowych.

8.6.2. Weryfikacja

8.6.2.1. Weryfikacja planu HACCP

Firma certyfikowana musi opracować, wdrożyć i prowadzić działania weryfikacyjne. Planowanie weryfikacji musi określać cel, metody, częstotliwość oraz zakresy obowiązków w ramach działań weryfikacyjnych.

Weryfikacja jest przeprowadzana przez Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz.

Działania weryfikacyjne muszą potwierdzić, że:

- a) plan kontroli zagrożeń został wdrożony i jest efektywny;
- b) wyznaczone dopuszczalne poziomy zagrożenia nie są przekraczane;
- c) informacje wejściowe wykorzystywane do analizy zagrożeń są aktualne;
- d) inne działania określone przez organizację zostały wdrożone i są efektywne.

8.6.2.2. Analiza wyników działań weryfikacyjnych

Jeśli próby wykazują niezgodność z dopuszczalnymi poziomami bezpieczeństwa pasz (patrz TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz*) – w przypadku, gdy weryfikacja opiera się na badaniu prób produktu końcowego lub prób pobieranych bezpośrednio z procesu - firma certyfikowana musi potraktować tę partię(-e) paszy, jako potencjalnie niebezpieczną i podjąć działania naprawcze zgodnie z § 8.7.1.

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi (przynajmniej raz w roku) przeprowadzić analizę wyników weryfikacji, którą należy wykorzystać, jako wkład do oceny efektywności Feed Safety Management System (patrz § 9.3)

8.7. Kontrola Niezgodności w Produktach i Procesach

8.7.1. Zdefiniowanie Korekt i Działań naprawczych

Jeśli limity bezpieczeństwa pasz nie są dotrzymywane (występują niezgodności), Zespół ds. Bezpieczeństwa pasz musi określić, jakie korekty i działania naprawcze należy zastosować oraz zapewnić podjęcie działań w celu usunięcia zaobserwowanych niezgodności, co zagwarantuje, że:

- a) potencjalnie niebezpieczne produkty nie zostaną zwolnione;
- b) przyczyna niezgodności jest zidentyfikowana;
- c) parametr(-y) kontrolowany(-e) w KPK znajduje(-ą) się znów w ramach limitów bezpieczeństwa pasz;
- d) powtórne wystąpienie niezgodności jest uniemożliwione (weryfikacja działań naprawczych).

Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi wprowadzać korekty zgodnie z § 10.1. Informacje dotyczące produktów (potencjalnie) niebezpiecznych znajdziesz w § 8.7.2.

8.7.2. Postępowanie z produktami potencjalnie niebezpiecznymi

8.7.2.1. Informacje ogólne

Firma certyfikowana musi podjąć działania, aby zapobiegać wprowadzeniu potencjalnie niebezpiecznych produktów do łańcucha paszowego i/lub żywnościowego, chyba że firma certyfikowana może wykazać, że konkretne zagrożenie(-a) bezpieczeństwa pasz zostało(-y) zredukowane do ustalonych limitów bezpieczeństwa pasz - patrz § 8.5.3.1.

8.7.2.2. Ocena produktów potencjalnie niebezpiecznych

Każdą partię produktów, w której stwierdzono niezgodność, należy ocenić, aby określić czy produkty są bezpieczne czy nie. Produkty należy uznać za niebezpieczne, jeśli:

- a) limit(-y) bezpieczeństwa pasz dla substancji niepożądanych w paszach określone w przepisach prawa i/lub w TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz* zostały przekroczone,
- b) firma certyfikowana ustaliła, że niezgodność lub nieprawidłowość związana z bezpieczeństwem pasz nie znajduje się pod kontrolą i może to mieć konsekwencje dla innych firm, nawet jeśli przepisy prawa i/lub TS 1.5 *Szczegółowe limity bezpieczeństwa pasz* nie regulują tej kwestii.

Z produktami uznanymi za niebezpieczne i znajdującymi się pod kontrolą firmy certyfikowanej należy postępować zgodnie z zapisami § 8.7.1.

Kontrole, oceny w celu zwolnienia produktów i związane z tym odpowiedzi od właściwych zainteresowanych stron, a także zezwolenia na określone postępowanie z produktami potencjalnie niebezpiecznymi muszą być zachowywane, jako informacje udokumentowane.

Jeśli jakiś produkt zostanie uznany za niebezpieczny, firma certyfikowana musi zawiadomić właściwe zainteresowane strony. Jeśli produkty znalazły się już poza kontrolą firmy certyfikowanej, firma ta musi również zawiadomić właściwych klientów i zainicjować wycofanie/odwołanie produktu (patrz § 8.7.2.4).

Jeśli firma certyfikowana jest właścicielem towaru, firma ta musi zawiadomić również GMP+ International oraz Jednostkę Certyfikującą w ciągu 12 godzin od wykrycia lub potwierdzenia zagrożenia. GMP+ International należy powiadomić poprzez formularz zgłoszenia EWS, dostępny na stronie internetowej GMP+ International.

Firma certyfikowana musi opracować i zachowywać informacje udokumentowane dotyczące powiadomień przesyłanych do GMP+ International, Jednostki Certyfikującej oraz innych właściwych zainteresowanych stron.

Uwaga: Zainteresowanymi stronami mogą być, na przykład, władze ustawodawcze i regulacyjne, klienci i/lub dostawcy. Jeśli firma certyfikowana uzna, że sytuacja znajduje się pod kontrolą, termin 12 godzin na powiadomienie może zostać przedłużony.

8.7.2.3. Zagospodarowanie produktów niezgodnych

Produkty, które nie mogą być zwolnione, muszą zostać:

- a) przetworzone ponownie lub dalej przetworzone wewnątrz lub poza organizacją, aby zapewnić, że zagrożenie bezpieczeństwa pasz zostało ograniczone do poziomu mieszczącego się w limitach bezpieczeństwa pasz; lub
- b) skierowane do innego użycia, o ile nie zagraża to bezpieczeństwu pasz; lub
- c) zniszczone i/lub zutylizowane, jako odpad.

Należy zachowywać informacje udokumentowane dotyczące zagospodarowania produktów niezgodnych, łącznie z identyfikacją osoby lub osób upoważnionych do zatwierdzania decyzji w tej sprawie.

8.7.2.4. Wycofanie / Odwołanie

Firma certyfikowana musi mieć udokumentowaną procedurę wykazującą, że jest ona w stanie zagwarantować terminowe wycofanie / odwołanie produktów, które zostały uznane za niebezpieczne (§ 8.7.2.2).

Firma certyfikowana musi opracować i zachować informacje udokumentowane dotyczące:

- a) zawiadomienia właściwych zainteresowanych stron;
- b) postępowania przy wycofaniu / odwołaniu produktów;
- c) wykonywania działań w odpowiedniej kolejności.

Produkty wycofane / odwołane muszą pozostać zabezpieczone lub pod kontrolą firmy certyfikowanej do czasu, gdy zostaną zagospodarowane zgodnie z § 8.7.2.3.

Przyczynę, zasięg i skutki wycofania / odwołania należy zachować jako informacje udokumentowane i przekazywać zarządowi firmy, jako wkład do przeglądu systemu zarządzania (patrz § 9.3).

Przynajmniej raz w roku firma certyfikowana musi weryfikować wdrożenie i efektywność procedury wycofania / odwołania. Ocenę tę należy zachowywać jako informacje udokumentowane.

Więcej informacji można znaleźć w dokumencie wsparcia S 9.9 *Executing a successful recall*.

9. Ocena funkcjonowania FSMS

9.1. Monitoring, Pomiary, Analizy i Ocena

9.1.1. Informacje Ogólne

Firma certyfikowana musi oceniać wydajność i efektywność Feed Safety Management System. W tym celu należy określić:

- a) co powinno być monitorowane i mierzone;
- b) metody monitoringu, pomiarów, analiz i oceny, zależnie od potrzeb, w celu zapewnienia rzetelnych wyników;
- c) kiedy prowadzić monitoring i pomiary;
- d) kiedy poddawać analizie i ocenie wyniki monitoringu i pomiarów;
- e) kto powinien analizować i oceniać wyniki monitoringu i pomiarów.

Firma certyfikowana musi zachowywać odpowiednie informacje udokumentowane, jako dowody uzyskanych wyników.

9.1.2. Analizy i Ocena

Firma certyfikowana musi analizować odpowiednie dane i informacje pochodzące z monitoringu i pomiarów. Musi przynajmniej uwzględniać wyniki działań weryfikacyjnych związanych z Programem Wymogów Wstępnych i planem kontroli zagrożeń (§ 8.6.2), jak również wyniki audytów wewnętrznych (§ 9.2) i audytów zewnętrznych.

Analizy należy przeprowadzać w celu:

- a) potwierdzenia, że system, jako całość, spełnia planowane ustalenia oraz że FSMS jest efektywny i działa zgodnie z przyjętymi założeniami;
- b) identyfikacji potrzeb aktualizowania lub poprawienia FSMS;
- c) identyfikacji trendów wskazujących na zwiększoną możliwość wystąpienia incydentów związanych z potencjalnie niebezpiecznymi produktami lub awariami procesów;
- d) zebrania informacji dla zaplanowania programu audytów wewnętrznych (tj. statusu i istotności obszarów, które będą audytowane);
- e) wykazania skuteczności ulepszeń i działań naprawczych.

Wyniki analiz i wszelkie wynikające z nich działania należy zachować jako informacje udokumentowane i przekazać zarządowi firmy, jako wkład do przeglądu systemu zarządzania (§ 9.3) oraz do aktualizowania FSMS (§10.3).

Uwaga: Metody analizy danych mogą wykorzystywać techniki statystyczne.

9.2. Audyt wewnętrzny

Firma certyfikowana musi przeprowadzać audyty wewnętrzne w zaplanowanych odstępach czasu, aby potwierdzić, czy FSMS:

- a) jest zgodny z:
  - 1) wewnętrznymi wymogami firmy dla FSMS;
  - 2) wymogami niniejszego standardu GMP+;
- b) jest efektywnie wdrożony i utrzymywany.

Firma certyfikowana musi:

- c) zaplanować, opracować, wdrożyć i utrzymywać program(-y) audytów obejmujący(-e):
  - 1) zakres i kryteria audytu;
  - 2) częstotliwość przynajmniej raz w roku;
  - 3) metody;
  - 4) obowiązki;
  - 5) wymogi dotyczące planowania i raportowania.
- d) w trakcie opracowywania programu(-ów) audytów należy wziąć pod uwagę:
  - 1) istotność procesów objętych audytem;
  - 2) zmiany w FSMS;
  - 3) wyniki monitoringu, pomiarów i wcześniejszych audytów;
  - 4) wybór kompetentnych audytorów przeprowadzających audyty, którzy zapewnią obiektywizm i niezależność procesu audytowania;
  - 5) konieczność przekazania wyników audytu Zespołowi ds. Bezpieczeństwa Pasz oraz właściwemu kierownictwu;
  - 6) potrzebę zachowania informacji udokumentowanych, jako dowodu wdrożenia programu audytów i wyników audytu.
  - 7) konieczność wprowadzenia niezbędnych korekt i podjęcia działań naprawczych w ustalonym terminie;
  - 8) zgodność FSMS z założeniami polityki bezpieczeństwa pasz (§ 5.2) i celami FSMS (§ 6.1).

Działania firmy certyfikowanej, podejmowane jako wynik audytu, muszą obejmować weryfikację podjętych działań i raportowanie wyników weryfikacji.

9.3. Przegląd systemu zarządzania

9.3.1. Informacje ogólne

Zarząd firmy musi dokonywać przeglądów FSMS firmy certyfikowanej w zaplanowanych odstępach czasu, przynajmniej raz w roku, aby zapewnić jego stałe dostosowanie, adekwatność i efektywność.

9.3.2. Wkład do przeglądu systemu zarządzania

Przegląd zarządzania musi uwzględniać:

- a) status działań wynikających z poprzedniego przeglądu;
- b) zmiany w organizacji wiążące się z FSMS;
- c) informacje o funkcjonowaniu i efektywności FSMS, łącznie z tendencjami w zakresie:
  - 1) zgodności z przepisami prawa i regulacjami (§ 4.1);
  - 2) wyników działań aktualizacji systemu (§ 4.4 i § 10.3);
  - 3) wyników monitoringu i pomiarów;
  - 4) analizy wyników weryfikacji dotyczącej Programu Wymogów Wstępnych oraz planu kontroli zagrożeń (Rozdział 8);
  - 5) niezgodności i działań naprawczych;
  - 6) wyników audytów (wewnętrznych i zewnętrznych);
  - 7) kontroli (np. urzędowych, klienta);
  - 8) współpracy z dostawcami zewnętrznymi;
  - 9) stopnia, w jakim cele FSMS zostały osiągnięte.
- d) adekwatność zasobów (np. personel, urządzenia);
- e) wszelkie sytuacje zagrożenia, wczesnego ostrzegania, incydenty (§ 8.4.2) lub wycofania / odwołania (§ 8.7.2.4), jakie miały miejsce;
- f) odpowiednie informacje uzyskane dzięki komunikacji zewnętrznej (§ 7.4.2) oraz wewnętrznej (§ 7.4.3), łącznie z prośbami i reklamacjami od zainteresowanych stron dotyczącymi bezpieczeństwa pasz (np. od klientów i dostawców);
- g) możliwość ciągłego doskonalenia.

9.3.3. Wyniki przeglądu systemu zarządzania

Wyniki przeglądu systemu zarządzania muszą zawierać:

- a) decyzje i działania dotyczące możliwości ciągłego doskonalenia;
- b) wszelkie potrzeby aktualizacji i zmian w FSMS, w tym zapotrzebowanie na zasoby bądź konieczność dokonania przeglądu polityki bezpieczeństwa pasz i celów FSMS.

Firma certyfikowana musi zachowywać wyniki przeglądów systemu zarządzania jako informacje udokumentowane.

10. Doskonalenie

10.1. Niezgodność i Działania naprawcze

W razie wystąpienia niezgodności firma certyfikowana musi niezwłocznie:

- a) zareagować na niezgodność i, jeśli zachodzi potrzeba:
  - 1) podjąć działania, w celu kontrolowania i naprawy sytuacji;
  - 2) zająć się konsekwencjami.
- b) ocenić potrzebę działania w celu usunięcia przyczyny niezgodności - gdy niezgodność jest już pod kontrolą – aby zapobiec jej ponownemu wystąpieniu lub wystąpieniu w innym miejscu, poprzez:
  - 1) przeanalizowanie niezgodności;
  - 2) określenie przyczyn niezgodności;
  - 3) ustalenie, czy podobna niezgodność istnieje lub może potencjalnie wystąpić;
- c) wdrożyć wszelkie niezbędne działania;
- d) sprawdzić skuteczność wszelkich podjętych działań naprawczych;
- e) wprowadzić zmiany w FSMS, jeśli zachodzi taka potrzeba.

Działania naprawcze muszą być dostosowane do skutków niezgodności.

Firma certyfikowana musi zachować informacje udokumentowane, jako dowody na:

- a) rodzaj niezgodności oraz wszystkie podjęte działania podjęte w jej następstwie;
- b) wyniki działań naprawczych.

10.2. Ciągłe doskonalenie

Firma certyfikowana musi ciągle doskonalić dostosowanie, adekwatność i efektywność FSMS.

Zarząd firmy musi zapewnić, że organizacja stale doskonali efektywność FSMS poprzez stosowanie przynajmniej:

- a) polityki bezpieczeństwa pasz i jej celów (Rozdział 4);
- b) komunikacji (§ 7.4);
- c) przeglądów systemu zarządzania (§ 9.3)
- d) wyników audytów (wewnętrznych i zewnętrznych (§ 9.2);
- e) analiz wyników działań weryfikacyjnych (§ 8.6.2);
- f) zatwierdzania środka(-ów) kontroli i kombinacji środków kontroli (§ 8.6.1);
- g) działań naprawczych (§ 8.7.1) oraz
- h) aktualizacji FSMS (§ 10.3).

10.3. Aktualizacja FSMS

Zarząd firmy musi zagwarantować, że FSMS jest stale aktualizowany. W tym celu Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi poddawać FSMS ocenie w zaplanowanych odstępach czasu. Zespół ds. Bezpieczeństwa Pasz musi brać pod uwagę, czy potrzebny jest przegląd analizy zagrożeń (§ 8.5.2), planu kontroli (§ 8.5.3) i ustanowionych Programów Wymogów Wstępnych PWW (§ 8.2). Działania związane z aktualizacją muszą być oparte na:

- a) wkładzie uzyskanym dzięki komunikacji, zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej (§ 7.4);
- b) wkładzie w postaci innych informacji dotyczących dostosowania, adekwatności i efektywności FSMS;
- c) wynikach analizy rezultatów działań weryfikacyjnych (§ 9.1.2);
- d) wynikach przeglądów systemu zarządzania (§ 9.3).

Działania związane z aktualizacją systemu muszą być zachowane jako informacje udokumentowane i przekazywane, jako wkład do przeglądu systemu zarządzania (§ 9.3).

Feed Support Products

To było dużo informacji do przyswojenia i można się zastanawiać, jaki jest następny krok? Na szczęście możemy zaoferować Wspólnocie GMP+ wsparcie w tych działaniach. Oferujemy pomoc w postaci różnych narzędzi i wskazówek, lecz ponieważ każda firma jest współodpowiedzialna za bezpieczeństwo pasz, nie możemy oferować dokładnie dopasowanych rozwiązań. Jednak pomagamy poprzez wyjaśnianie wymogów i dostarczanie podstawowych informacji na temat wymogów.

Opracowaliśmy szereg materiałów pomocniczych. Obejmują one różne narzędzia, od list FAQ (często zadawanych pytań,) do webinarów i wydarzeń.

Materiały pomocnicze dotyczące dokumentów normatywnych (Wskazówki i FAQ)

Udostępniliśmy dokumenty zawierające wskazówki odnośnie wymogów GMP+ ustanowionych w modułach GMP+ FSA i GMP+ FRA. Dokumenty te dostarczają przykładów, odpowiedzi na często zadawane pytania lub informacji podstawowych.

Feed Fraud (Oszustwa paszowe)

Nawet, gdy przestrzega się wszystkich wymogów bezpieczeństwa pasz, coś może pójść źle. Czy pomyślałeś kiedykolwiek, że być może popełniono oszustwo? Dostępne są informacje dotyczące nadużyć w paszach, które mogą Ci pomóc w rozpoznaniu oszustwa ze skutkami dla Twojej firmy i skupiające się na zapobieganiu nadużyciom w paszach.

Early Warning System (EWS)

Jeśli wykryjesz (potencjalnie) niebezpieczną paszę, musisz zgłosić to do GMP+ International. Razem możemy zapobiec szkodliwym skutkom dla Twojej firmy i dla łańcucha paszowego (w możliwie największym stopniu). Bezpieczne pasze są, i zawsze będą wspólną odpowiedzialnością. Wyjaśnienie, jak to działa, znajduje się na naszej stronie internetowej.

Feed Support Products (FSP)

Feed Support Products (FSP) dostarcza wartościowych i aktualnych informacji o paszach potencjalnie wysokiego ryzyka. Produkty są zróżnicowane, od schematów przepływów w procesach produkcyjnych łącznie z ocenami ryzyka (Risk Assessment), po badania nad substancjami niepożądanymi (fact sheets).

Znajdź nasze Feed Support Products tutaj:

Guidelines

Więcej informacji: <https://gmpplus.org/pl/feed-certification-scheme-2020/gmp-fsa-fra-certification/support/>

Feed Fraud

Więcej informacji: <https://gmpplus.org/pl/feed-certification-scheme-2020/gmp-fsa-fra-certification/support/>

Early Warning System (EWS)

Więcej informacji: <https://www.gmpplus.org/pl/services/early-warning-system/>

FAQ

Więcej informacji: <https://gmpplus.org/pl/feed-certification-scheme-2020/gmp-fsa-fra-certification/support/>

Feed Support Products (FSP)

Więcej informacji: <https://portal.gmpplus.org/en-US/tools/fsp/>

At GMP+ International, we believe everybody, no matter who they are or where they live, should have access to safe food.

GMP+ International

Braillelaan 9

2289 CL Rijswijk

The Netherlands

t. +31 (0)70 – 307 41 20 (Office)

+31 (0)70 – 307 41 44 (Help Desk)

e. info@gmpplus.org

Klauzula odpowiedzialności:

Niniejsza publikacja została opracowana celem dostarczenia stronom zainteresowanym informacji o standardach GMP+. Publikacja będzie regularnie aktualizowana.

GMP+ International B.V. nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne nieścisłości w

© [GMP+ International B.V.](https://www.gmpplus.org/)

Wszelkie prawa zastrzeżone. Informacje zawarte w tej publikacji mogą być przeglądane na ekranie, kopiowane oraz drukowane wyłącznie na użytek własny, niekomercyjny. Wszelkie inne użycie wymaga wcześniejszej pisemnej zgody GMP+ International B.V.